

Ministerstvo
životního prostředí

LIFE in Salt Marshes

Zkušenosti koordinátora od úspěšné žádosti po každodenní implementaci

Mgr. Marie Kotasová Adámková, Ph.D.

ENVIROP, Ústav botaniky a zoologie PŘF MU
kotasova.adamkova@sci.muni.cz

LIFE22-NAT-CZ-LIFE-in-Salt-Marshes/101113725

<https://life.envirop.cz>
<https://www.envirop.cz>

Projekt v kostce:

✓ Administrativa

- Trvání od 1.8.2023 do 31.12.2029: **77 měsíců realizace = dlouhý závazek**
- Celkový rozpočet: 4 740 514 €: **odpovědnost za plánování, cash-flow a reporting**
- Příspěvek EU: 3 176 145 €: **vysoká míra kontroly, dokladování a komunikace s CINEA**

✓ Konsorcium

**MUNI
SCI**

Ústav botaniky
a zoologie

know-how, monitoring,
ekologie, koordinace
partnerů i stakeholderů

půda, voda, hydrologie
(jakost a opatření)

ornitologie,
terénní management

DPZ,
ekosystémové služby

Od prvního nápadu po projektový koncept

✓ Zkušenosti s modelovou lokalitou **Krumvířský mokřad**, obnovujeme od r. 2020

- 1340* Vnitrozemské slané louky
- historicky obecní pastvina → otevřený charakter
- od 70. let odvodnění, rozorání, zarůstání vč. invazních druhů

T A
Č R

Tento projekt je spolufinancován se státní podporou Technologické agentury ČR v rámci Programu ZÉTA.

www.tacr.cz
Výzkum užitečný pro společnost.

✓ Proč se zabývat dalšími slanisky?

- silná a poměrně rychlá reakce slanisek na vhodně zvolený management = **obrovský potenciál**
- koncept **komunitní pastvy** a spolupráce s místními
- výrazný zájem o slaniska a jejich obnovu ze strany ORP, KÚ, AOPK; také zájem ze strany obcí
- a naše **KNOW-HOW**

© <https://mapy.cz/>

Wetland Management: Krumvř

Relevance pro LIFE program – zásadní !

✓ prioritní evropský biotop dle směrnice o stanovištích (92/43/EHS)

- 1340 * Vnitrozemské slané louky

Member States reports																																
MS	Region	Range (km ²)				Area (km ²)								Structure and functions (km ²)						Future prospects				Overall assessment						Distribution area(km ²)		
		Surface	Status (% MS)	Trend	FRR	Min	Max	Best value	Type est.	Method	Status (% MS)	Trend	FRA	Good	Not good	Not known	Status	Trend	Range prosp.	Area prosp.	S & f prosp.	Status	Curr. CS	Curr. CS trend	Prev. CS	Prev. CS trend	Status Nat. of ch.	CS trend Nat. of ch.	Distrib.	Method	% MS	
FR	ALP	0.10	0.05	=	≈	N/A	N/A	0	estimate	d	0.49	=	≈	N/A - N/A	N/A - N/A	N/A - N/A	U1	=	good	unk	poor	U1	U1	=	U1	=	noChange	noChange	100	a	33.33	
SK	ALP	200	99.95	-	≈	N/A	N/A	0.07	estimate	b	99.51	-	>	0.01 - 0.01	0 - 0	0.05 - 0.05	FV	u	poor	poor	poor	U1	U2	-	U2	=	N/A	N/A	200	b	66.67	
DE	ATL	2952	88.07	-	>>	0.15	0.15	0.15	estimate	b	96.81	-	>>	0.13 - 0.13	0.02 - 0.02	N/A - N/A	U1	=	bad	bad	unk	U2	U2	-	U1	-	genuine	noChange	1700	b	89.47	
UK	ATL	400	11.93	=	400	N/A	N/A	0.01	estimate	a	3.19	=	0.01	N/A - N/A	0.01 - 0.01	N/A - N/A	U2	=	good	good	bad	U2	U2	=	U2	+	noChange	genuine	200	a	10.53	
BG	CON	3500	16.97	=	3500	N/A	N/A	10.16	minimum	b	29.67	=	10.16	N/A - N/A	N/A - N/A	10.16 - 10.16	XX	x	poor	poor	poor	U1	U1	x	U1	=	method	method	1700	b	12.23	
CZ	CON	2600	12.60	=	≈	N/A	N/A	0.49	estimate	a	1.44	-	>>	0.29 - 0.29	0.20 - 0.20	N/A - N/A	U2	-	poor	poor	bad	U2	U2	-	U2	-	noChange	noChange	1400	a	10.07	
DE	CON	10097	48.95	=	>	4.34	5.17	4.97	estimate	a	14.53	-	>	3.36 - 4.10	0.70 - 1.29	0.17 - 0.32	U1	-	poor	poor	poor	U1	U1	-	U1	=	noChange	method	7900	b	56.83	
DK	CON	530	2.57	=	≈	N/A	N/A	0.27	estimate	b	0.79	=	≈	0.01 - 0.15	0.12 - 0.26	N/A - N/A	U2	x	good	good	bad	U2	U2	x	U1	=	N/A	N/A	300	b	2.16	
FR	CON	2300	11.15	=	>	N/A	N/A	7.70	estimate	c	22.50	=	≈	N/A - N/A	N/A - N/A	7.70 - 7.70	U1	=	good	poor	poor	U1	U1	=	U1	=	noChange	noChange	1300	a	9.35	
IT	CON	300	1.45	=	≈	0.03	0.04	N/A	estimate	b	0.10	-	>	N/A - N/A	N/A - N/A	0.03 - 0.04	XX	-	good	poor	poor	U1	U1	=	U1	=	noChange	noChange	300	b	2.16	
PL	CON	1300	6.30	=	≈	N/A	N/A	10.60	estimate	b	30.97	=	≈	3.53 - 7.06	3.53 - 7.06	N/A - N/A	U1	=	good	good	poor	U1	U1	=	U2	=	knowledge	noChange	1000	b	7.19	
CZ	PAN	1500	54.94	=	≈	N/A	N/A	0.30	estimate	a	10.01	+	>>	0.21 - 0.21	0.04 - 0.04	0.06 - 0.06	U2	-	poor	poor	bad	U2	U2	-	U2	-	noChange	noChange	800	a	36.36	

EU biogeographical assessments																														
MS/EU28	Region	Surface	Status Range	Trend	FRR	Min	Max	Best value			Status Area	Trend	FRA	Good	Not good	Not known	Status Str. & funct.	Trend	Range prosp.	Area prosp.	S & f prosp.	Status Future prosp.	Curr. CS	Curr. CS trend	2012 CS	2012 CS trend	Status Nat. of ch.	CS trend Nat. of ch.	2001-06 status with backcasting	Target 1
EU28	ALP	200.10	1	-	≈ 200.10	0.07	0.07	0.07			1	-	> 0.07	0.01 0.01 0.01	0.004 0.004 0.004	0.054 0.054 0.054	2XA	x	bad	bad	good	0EQ	MTX	-	U2	=	nc	nong	U2	C
EU28	ATL	3352	1	-	>> 3352	0.16	0.16	0.16			1	-	>> 0.16	0.13 0.13 0.13	0.025 0.025 0.025	0 0 0	2XA	=	bad	bad	poor	0EQ	MTX	-	U1	-	gen	nc	U1	C
EU28	CON	20627	1	=	> 20627	33.59	34.43	34.23			1	=	> 34.23	7.19 11.6 9.40	4.55 8.81 6.68	18.06 18.22 18.14	2XA	-	poor	poor	unk	2XA	MTX	-	U2	=	nong	nong	U2	C
EU28	PAN	2730.14	1	=	> 2730.14	3.04	3.04	3.04			0EQ	=	>> 3.04	2.39 2.39 2.39	0.19 0.19 0.19	0.45 0.45 0.45	2XA	x	poor	bad	poor	2XA	MTX	=	U2	+	nc	nong	U2	D

Z čeho jsme vycházeli a co chybělo?

✓ Věděli jsme:

- **CO** chceme dělat,
- **PROČ** to chceme,
- **JAK** to chceme dělat,
- (částečně KDE)...

✓ Zbývalo vyřešit:

- **S KÝM**,
- **KDE** (ne jen dílčí lokality),
- **ZA KOLIK**.

Jak tedy z nápadu udělat LIFE projekt? Lidsky řečeno:

Dobrý nápad, byť prospěšný pro ohrožený druh/habitat, **nestačí...**

... nehodnotí se totiž nápad, ale

schopnost ho bezpečně dovést do výsledku !

Proto musíme oponenty přesvědčit o tom, že náš projekt je:

- ✓ proveditelný
- ✓ měřitelný
- ✓ reportovatelný
- ✓ replikovatelný
- ✓ s udržitelnými výsledky

Navíc je třeba prokázat, že projekt splňuje/vysvětluje:

- ✓ **evropská relevance** – proč je to LIFE téma?
- ✓ **lokalita a baseline** – kde přesně a v jakém výchozím stavu?
- ✓ **intervenční logika** – co uděláme a jak to povede ke změně?
- ✓ **partneři a role** – kdo za co odpovídá?
- ✓ **rozpočet a capacity** – za kolik a s jakými lidmi?
- ✓ **indikátory a monitoring** – jak doložíme dopad?
- ✓ **udržitelnost** – co bude pokračovat po projektu?

Navíc, **změny jsou sice možné, ale ...**

... každý slib v žádosti = budoucí reportovací povinnost !

(o tom ještě později)

Malé okénko k Evaluation Summary Report...

**Threshold bývá 55 bodů, přičemž jednotlivé podíly
threshold vs. maximum jsou následující:**

✓ **Relevance 10/20**

✓ **Impakt 10/20, váha 150 %**

✓ **Kvalita 10/20**

✓ **Zdroje 10/20**

✓ **Bonusové body 0/10**

- synergie (0/2)
- „outermost regions“(0/2)
- vazba na jiné projekty LIFE (0/2)
- katalytický potenciál projektu (0/2)
- mezinárodní spolupráce (0/2)

Co tedy naše slaniska?

The general locations

Germany

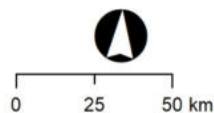
Poland

Prague

Brno

Slovakia

Austria

- Vrbovecký rybník
- Hevlínské jezero
- Trávní dvůr
- Novosedly
- Dobré Pole
- Husí pastviště
- Trkmanec - Rybníčky
- Trkmanské louky
- Kosteliska
- Vypálenky

Cíle projektu:

- ✓ **zabránit postupující degradaci** vybraných území na 506 ha
- ✓ implementovat opatření vedoucí **k obnově a ke stabilizaci původních slanomilných** (min. 20 ha) i dalších mokřadních společenstev (91E0* na 43 ha)
- ✓ **zvýšit heterogenitu území** alespoň o 20 %
- ✓ potlačit expanzní a eliminovat **invazní druhy rostlin** (100 ha)
- ✓ posílit populace prioritních **ohrožených druhů** (alespoň o 35 %)
- ✓ s využitím biotechnických opatření přispět **k eliminaci znečištění vod**
- ✓ vzdělávat místní komunity a zapojit je do samotné obnovy i následné péče, tak, aby byla **dlouhodobě udržitelná**
- ✓ aktivně realizovat **propagační a osvětové kampaně** směrem k široké laické, zemědělské, ochránářské i vědecké veřejnosti

Pracovní plán projektu (1/2):

WP1 – Project management and coordination:

- T1.1. Project management and coordination
- T1.2. Financial management
- T1.3. Reporting
- T1.4. Financial control
- T1.5. Elaboration of the AFTER-LIFE plan

WP2 – Pilot site analysis:

- T2.1. Analysis of sites based on defined criteria and the potential for the application of measures
- T2.2. Analyse rainfall-runoff, hydrogeologic, and hydrochemical characteristics in hydrologically connected units of pilot sites and determine the need for mitigation interventions
- T2.3. Determine and develop plans for overall ecological restoration (based on past experience, status, risks, and likely options)

WP3 – Implementing measures for ecological restoration:

- T3.1. Implementation of management measures for ecological restoration at project sites
- T3.2. Implementation of minor technical protection measures at the project sites
- T3.3. Implementation of biotechnical protection measures at the monitored sites

Pracovní plán projektu (2/2):

WP4 – Monitoring and evaluation:

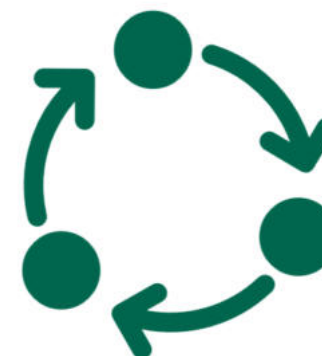
- T4.1. Monitoring the effects of management measures on biodiversity, target species and habitats
- T4.2. Monitoring the effect of implemented technical measures on eutrophication and pesticide pollution
- T4.3. Monitoring the effects of measures by unmanned aerial vehicle (UAV) and remote sensing methods on ecosystem services
- T4.4. Monitoring the socioeconomic aspects of the project

WP5 – Sustainability, replication, and exploitation of project results:

- T5.1. Cooperation with stakeholders
- T5.2. Raising public awareness - dissemination and promotion of the project
- T5.3. Education of the professional public and dissemination of the acquired knowledge
- T5.4. Networking with other projects

WP6 – Socio-economic aspects of the project:

- T6.1. Assessment of socio-economic impacts of the project

START. 1. lekce po schválení? Dobrá zpráva neznamená klid!

- výsledek přišel s úpravou míry EU financování: **67 %**
- okamžitě bylo **nutné ověřit, zda je projekt finančně realizovatelný**
- krátké lhůty na reakce, opravy a úpravy vůči EU/CINEA
- paralelně: rozhodnutí, **zda vůbec můžeme podepsat GA**
- potřeba rychlé koordinace vedení, ekonomů, partnerů a týmu

V době očekávaného vyhlášení výsledků mějte **připravený tým,
scénáře a rozhodovací kapacitu.**

WP1. Kofinancování: kdo to opravdu zaplatí?

- kofinancování **není formalita**, EU příspěvek je limitovaný
- kofinancování musí být **reálně zajištěné**,
ne jen „někde v instituci“
- u nás: pracovní skupina si musí zdroje aktivně zajistit sama...
- potřeba **plánovat cash-flow**, nejen celkový rozpočet

Před podáním si ověřte nejen rozpočet projektu,
ale i **skutečný mechanismus kofinancování ve vaší organizaci.**

WP1. Rozpočet: slabší místa se projeví až v realizaci

- podhodnocení rozpočtu jednoho partnera **ovlivní celý projekt**
- při přípravě je **nutná kontrola rozpočtu napříč konsorciem** (nikoliv jen přebrat čísla)
- podfinancovaný partner má omezenou kapacitu plnit úkoly v daném čase a rozsahu
- **řešení v realizaci bývá složité** (zdržení, dodatečné náklady, tlak na koordinátora)
- někdy je **nutné hledat interní kompenzace a přesuny** v rámci možností GA

Koordinátor **musí rozumět rozpočtu partnerů** natolik,
aby poznal, zda je realistický.

WP1. Role a odpovědnosti (aneb „je to v proposalu“ nestačí)

- úkoly v GA/proposalu musí být po startu znovu prakticky přeloženy do reality
- nejasné role vedou ke zpoždění, nedodaným podkladům a přenášení práce na koordinátora
- partner musí vědět nejen, co má dodat, ale také **kdy, komu, v jaké kvalitě a v jakém formátu**
- když se problém nekomunikuje včas, **dopadá na harmonogram celého projektu**
- někdy je potřeba vést nepříjemné, ale věcné rozhovory

**Konsorcium neřídí dobrá vůle,
ale jasné odpovědnosti a pravidelná komunikace.**

WP1. Role a odpovědnosti – co je pomáhá nastavit?

- pravidelné **operativní schůzky** nad rámec řídicího výboru, ideálně 1:1
- **odpovědné osoby** za finance, monitoring, management a stakeholdery
- sdílený harmonogram úkolů a termínů
- písemné shrnutí dohod a rozhodnutí
- včasné hlášení problémů, **ne až po termínu**
- **možnost přerozdělit úkoly nebo rozpočet**, pokud je to nutné

Problém není, že něco nejde podle plánu.

Problém je, když se to neřekne včas.

WP2: Výchozí hodnocení může změnit původní plán

- po startu projektu jsme **detailně ověřovali stav lokalit**
- u některých lokalit se ukázalo, že **realita je jiná, než očekávání v době psaní žádosti**
- Božický mokřad: slaniskový potenciál byl v praxi již příliš omezený
-> rozhodnutí: **nahradit lokalitu vhodnějšími lokalitami**
- cílem nebylo „držet se lokality za každou cenu“, ale **zachovat smysl a dopad projektu**

Někdy je lepší raději změnit lokalitu, než realizovat opatření tam, kde už nemají reálný efekt.

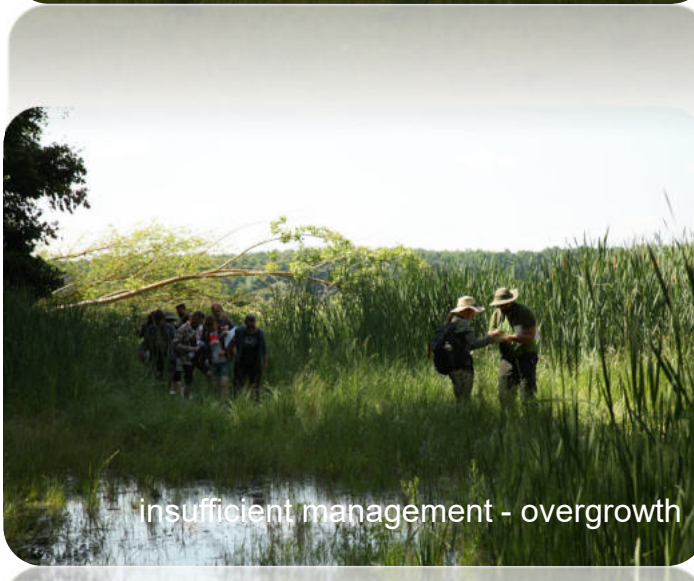

WP2: Když se ukáže, že indikátor byl příliš ambiciózní

- v žádosti jsme slíbili **výrazné omezení invazních druhů**
- po detailním ověření se ukázalo, že **některé plochy jsou komplikovanější** (př.: cca 2 ha *Acer negundo* na lesní ploše, kde jde o vysazené porosty)
- původní ambice „max. 1 ha invazních druhů“ se ukázala jako **příliš optimistická**
- rozdíl mezi potlačením invazí v otevřených biotopech vs. **řešením dřevin v lesním režimu**
- **nutnost přehodnotit postup, časový rámec a způsob komunikace změny**

Indikátor musí být ambiciózní, ale musí počítat s realitou území a právním/režimovým kontextem ploch.

WP3: Hodně problémů bylo známých (1/2) ...

WP3: Hodně problémů bylo známých (2/2) ...

bad morphology of pools – very steep shores

inappropriate pool construction

plant invasions – *Solidago*, *Symphyotrichum*, ...

..., *Helianthus tuberosus*

WP3: ... Některé byly očekávané a ukázaly se v průběhu...

intensive grazing
of homogeneous herds of livestock

unsuitable grazing management

industrial pollution (vegetable cannery)

intensive agriculture

waste deposition

expanding nutrias

WP3: ... A přesto se vždycky našly nové a nové.

many interests in our project area

controversial effect of projects planned by third parties on objects of N2000 protection

misunderstanding of the meaning of measures to protect nature and species by the public

controversial revitalization from The Operational Program Environment (OPE)

unnatural dynamics of water due to irrigation of agricultural fields

asphalt railway sleepers

WP4. Monitoring a hodnocení dopadů nás nepřekvapí 😊

- pracujeme s habitaty a druhy = nejistota a proměnlivost jsou normální
- v aplikovaném výzkumu **umíme reagovat na terénní realitu**
- někdy je potřeba upravit metodiku, přístup nebo vybavení
- může být nutné nahradit specialistu nebo **přerozdělit kapacity**
- **klíčové je vše včas zdůvodnit, zapsat a navázat na cíle projektu**

Monitoring není jen vědecká aktivita – je to důkazní systém projektu.

WP5. Stakeholderi – příjemné překvapení

- na obcích, úřadech i v krajině jsme často našli **větší podporu, než jsme čekali**
- někde byl začátek opatrnější kvůli předchozím zkušenostem s „ochranáři“
- během prvního roku se podařilo navázat dobré pracovní vztahy
- klíčové bylo mluvit konkrétně: co se bude dělat, proč, kdy a s jakým dopadem
- udržitelnost nestojí jen na dokumentech, ale na důvěře v území

Stakeholderi nejsou „komunikační povinnost“.

Jsou podmínkou dlouhodobé péče.

WP5. Od komunikace k místní péči a zapojení veřejnosti

- vysvětlovat **dopady na běžné fungování obce / hospodaření**
- ukazovat **příklady z jiných lokalit a obcí**
- **zapojit místní lidi** do exkurzí, projektových dnů a péče
- péče založená na místních kapacitách + vztah k lokalitě = **dlouhodobá udržitelnost**
- **komunikační activity**: web, sociální sítě, exkurze, projektové dny, přednášky, naučné stezky, semináře, networking
- **nepodceňovat předchozí zkušenosti a obavy**

Důvěra je projektový výstup, i když se obtížně měří.

WP5. Networking není doplněk, ale pracovní nástroj

- návštěvy dalších LIFE projektů = **rychlé učení z praxe**
- platform meetings a LIFE akce **pomáhají řešit podobné problémy**
- konference často mívají **sekce vhodné pro LIFE projekty**
- **networking stojí čas i peníze:** cesty, ubytování, vložné, příprava výstupů

Přenos zkušeností se nestane sám – musí mít kapacitu i rozpočet.

WP6. Socio-ekonomické aspekty – co tím vlastně myslíme?

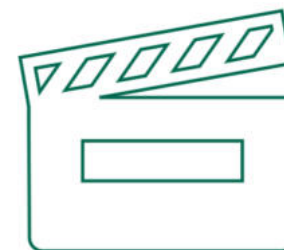
- při psaní žádosti jsme hodně řešili, **co sem vlastně patří**
- **není to jen „ekonomika“ v úzkém smyslu**
- **sledujeme dopady na:**
 - místní komunity, obce, vlastníky a správce pozemků
 - zemědělce, chovatele a lokální dodavatele
 - školy, veřejnost, dobrovolníky
 - rekreační a vzdělávací funkce území
 - vnímání slanisek a mokřadů v krajině
- metodicky kombinujeme čísla + kvalitativní zpětnou vazbu

**Socio-ekonomický dopad není „příloha navíc“ – je to způsob,
jak ukázat, že projekt mění vztah lidí k území.**

WP6. Socio-ekonomické aspekty – co konkrétně evidujeme?

- **zapojení týmu a cílových skupin**
- **místní dodavatelé** a lokální ekonomika
- zemědělci/chovatelé **zapojení do pastvy a péče**
- **dobrovolníci** a odpracované hodiny
- exkurze, přednášky, workshopy, školy
- **mediální výstupy a networking**
- naučné stezky, infotabule, **návštěvnost**
- ekosystémové služby a **environmentální přínosy**
- **rizika**: kapacity, znalost tématu, udržitelnost

Co chcete ukázat jako dopad, **musíte začít evidovat hned.**

Obnovíme slaniska společně?

Přínosy pro přírodu a životní prostředí, ...

... i pro obce a širokou veřejnost.

zdravá krajina

ekosystémové služby

podpora biodiverzity

věda, výzkum a inovace

**příklady dobré praxe s
mezinárodním přesahem**

**příležitost pro místní zemědělské
a jiné subjekty**

propagace obcí

**podpora turistiky
a trávení volného času**

**výukové programy a exkurze pro
školská zařízení**

vzdělávání veřejnosti

**spolupráce s neziskovými
organizacemi**

pcháč žlutoostenný
(*Cirsium brachycephalum*)

čolek podunajský
(*Triturus dobrogicus*)

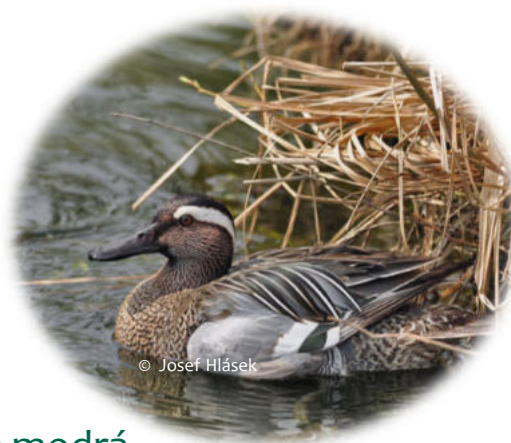
kuňka obecná
(*Bombina bombina*)

Děkuji za pozornost!

skokan ostronosý
(*Rana arvalis*)

čírka modrá
(*Anas querquedula*)

vodouš rudonohý
(*Tringa totanus*)

